

Διάλεξη 12^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Νομικές πηγές των σχέσεων κράτους – θρησκευμάτων στην Πολωνία
2. Νομικό καθεστώς των εκκλησιών και θρησκευτικών κοινοτήτων στην Πολωνία

Σκοποί ενότητας

1. Η μελέτη των σχέσεων κράτους – θρησκευμάτων στην Πολωνία

Εισαγωγή

Παρουσίαση και σχολιασμός του άρθρου του καθηγητή Michal Rynkowski «Κράτος και θρησκευόμενα στην Πολωνία» για τις νομικές πηγές και το νομικό καθεστώς των θρησκευτικών κοινοτήτων' στην Πολωνία

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Νομικές πηγές των σχέσεων κράτους – θρησκευμάτων στην Πολωνία

Δύο παρατηρήσεις για την ορολογία

- Στην πολωνική νομοθεσία επικρατεί ο όρος εκκλησίες και άλλες κοινότητες πίστης (ενώ διεθνώς συνήθως εκκλησίες και θρησκευτικές κοινότητες).
- Ο κλάδος του δικαίου αποκαλείται δίκαιο των θρησκευμάτων.
- Στο σύνταγμα και στο δίκαιο χρησιμοποιούνται οι όροι ελευθερία της θρησκείας και ελευθερία του θρησκευάματος. Στην πράξη επικρατεί η άποψη ότι δεν θα πρέπει να δίνεται σημασία σε αυτή τη λεκτική διαφορά. (Rynkowski 2007:462)

Διατάξεις του δικαίου των Θρησκευμάτων

- Οι διατάξεις του δικαίου των θρησκευμάτων μπορούν να διακριθούν κατά δύο τρόπους:
 - γενικό δίκαιο θρησκευμάτων (όλες οι εκκλησίες που σχετίζεται με εκκλησίες και θρησκευτικές κοινότητες)
 - ειδικό δίκαιο θρησκευμάτων (συγκεκριμένες εκκλησίες κτλ)
- Το σύνταγμα του 1997 και ο νόμος του 1989 για τις εγγυήσεις της ελευθερίας της συνείδησης και της θρησκείας ανήκουν στην πρώτη ομάδα.
- Σημαντικότερη πηγή για τις σχέσεις κράτους θρησκευμάτων αποτελεί το σύνταγμα της δημοκρατίας της Πολωνίας 2/4/1997. (Rynkowski 2007:462)

Σύνταγμα

- Το σύνταγμα εφαρμόζεται άμεσα (α.8, §2) γεγονός σημαντικό σε σχέση με τις διατάξεις του για τα θρησκευόμενα.
- α. 87: γενικές νομικές πηγές της δημοκρατίας είναι το σύνταγμα, οι επικυρωμένες διεθνείς συνθήκες, οι νόμοι και τα διατάγματα. Σε όλες αυτές τις κατηγορίες μπορούν να βρεθούν στοιχεία του δικαίου των θρησκευμάτων.
- Το σύνταγμα περιέχει τις εξής σχετικές διατάξεις:
 - α. 25: νομικό καθεστώς εκκλησιών και άλλων θρησκευτικών κοινοτήτων
 - α. 35: το δικαίωμα των εθνικών και εθνοτικών μειονοτήτων στη διατήρηση της θρησκευτικής τους ταυτότητας
 - α. 48: το μάθημα των θρησκευτικών στα σχολεία
 - α. 53: ελευθερία θρησκείας
 - α.57: ελευθερία συνάθροισης

Προοίμιο του συντάγματος

- Το προοίμιο περιέχει επίκληση του θεού:
«...το πολωνικό έθνος, όλοι οι πολίτες της δημοκρατίας , τόσο αυτοί που πιστεύουν στο θεό ως την πηγή της αλήθειας , της δικαιοσύνης , του αγαθού και του κάλλους, καθώς και εκείνοι που δεν συμμερίζονται την εν λόγω πίστη αλλά συμμερίζονται αυτές τις οικουμενικές αξίες, όπως απορρέουν από άλλες πηγές»
- Το προοίμιο υποβλήθηκε στην ΕΕ ως πιθανή λύση για το ευρωσύνταγμα. (Rynkowski 2007:462)

Άρθρο 25

Παράγραφοι:

1. οι εκκλησίες και οι άλλοι θρησκευτικοί οργανισμοί θα έχουν ίσα δικαιώματα.
2. οι δημόσιες αρχές στην Πολωνία θα είναι αμερόληπτες σε ζητήματα προσωπικής πεποίθησης είτε θρησκευτικής, είτε φιλοσοφικής ή σε σχέση με τις φιλοσοφίες ζωής και θα διασφαλίζουν την ελευθερία έκφρασης τους στη δημόσια ζωή.
3. η σχέση κράτους θρησκευμάτων και άλλων θρησκευτικών οργανισμών θα βασίζεται στην αρχή του σεβασμού της αυτονομίας τους, και της ανεξαρτησίας καθενός στη δική του σφαίρα δικαιοδοσίας καθώς και στην αρχή της συνεργασίας για την εξυπηρέτηση του ατομικού και του κοινού συμφέροντος.
4. οι σχέσεις μεταξύ της καθολικής εκκλησίας και της Πολωνίας θα καθορίζεται με διεθνή συνθήκη που συνάπτεται με την Αγία Έδρα και από το νόμο.
5. η σχέση μεταξύ της Πολωνίας και άλλων εκκλησιών και θρησκευτικών οργανισμών θα καθορίζονται με νόμους που υιοθετούνται στη βάση συμφωνιών μεταξύ των νόμιμων εκπροσώπων τους και του υπουργικού συμβουλίου.

Σχολιασμός άρθρου 25

- Δεν έχουν συναφθεί οι συμφωνίες που υπόσχεται το σύνταγμα στην παράγραφο 5. Οι διαπραγματεύσεις δεν έχουν προχωρήσει καθόλου.
- Οι ισχύοντες νόμοι είναι μονομερείς νόμοι του κράτους, όχι συμφωνίες.
- Από νομική άποψη, στη θεωρία, όλες οι κοινότητες και οι εκκλησίες έχουν τα ίδια δικαιώματα. Στην πράξη, λόγω μεγαλύτερης παρουσίας και επιρροής του καθολικού κλήρου, υπάρχουν μερικές ανισότητες. (Rynkowski 2007:463-464)

Άρθρα 53 και 83

- Α. 53, παράγραφοι:
 1. Η ελευθερία της συνείδησης και της θρησκείας είναι εγγυημένη για τον καθένα.
 2. Περιλαμβάνει διάφορες μορφές αυτού του δικαιώματος μεταξύ των οποίων το δικαίωμα των γονέων να διασφαλίζουν τη θρησκευτική και ηθική εκπαίδευση και διδασκαλία των παιδιών τους.
 5. Οι περιορισμοί στο δικαίωμα ελευθερίας θρησκείας είναι παρόμοιοι με την ευρωπαϊκή σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα: ασφάλεια του κράτους, δημόσια τάξη, υγεία, ηθικής και των ελευθεριών και δικαιωμάτων των άλλων
- Α. 85, § 3: η πολιτική θητεία είναι πιθανή εναλλακτική λύση στη στρατιωτική θητεία για λόγους θρησκευτικούς ή ηθικής στάσης..

Νόμος για τις εγγυήσεις ελευθερίας συνείδησης και θρησκείας

- Ο νόμος για τις εγγυήσεις ελευθερίας συνείδησης και θρησκείας 17/5/1989, εφεξής νόμος 1989, αποτελεί τη βάση του όλου συστήματος δικαίου των θρησκευμάτων στην Πολωνία.
- Ψηφίστηκε δύο βδομάδες πριν τις εκλογές στις 4/6/1989 εκλογές (πριν την αλλαγή του πολιτικού συστήματος).
- Ο χαρακτήρας του νόμου είναι γενικός, ώστε να μπορεί να παρεκκλίνει κάποιος ειδικός νόμος. (Rynkowski 2007:464)

Διατάξεις του νόμου

- Α. 7: οι αλλοδαποί στην κρατική επικράτεια απολαμβάνουν της ίδιας ελευθερίας θρησκείας με τους πολωνούς πολίτες.
- Α. 10: η δημοκρατία της Πολωνίας είναι κράτος κοσμικό και ουδέτερο σε ζητήματα θρησκείας ή κοσμοθεωρίας.
- Α.16: το κράτος συνεργάζεται με τις εκκλησίες και θρησκευτικές κοινότητες στη διατήρηση της ειρήνης, τον καθορισμό των συνθηκών κρατικής ανάπτυξης και την καταπολέμηση της ανέχειας στην κοινωνία.
- Α.17: αυτή η συνεργασία αφορά επίσης την προστασία, αποκατάσταση και επέκταση μνημείων, αρχιτεκτονικής, τεχνών, θρησκευτικών βιβλίων που απαρτίζουν τμήμα της πολιτιστικής κληρονομιάς της Πολωνίας. (Rynkowski 2007:464-465)

Σχολιασμός

- Στην Πολωνία, δεν αναφέρεται όπως στη Γερμανία ως εκκλησιαστικό δίκαιο, αλλά ως δίκαιο των θρησκευμάτων και διακρίνεται σε γενικό και ειδικό.
- Υπάρχει η συνταγματική αρχή της αμεροληψίας των δημόσιων αρχών.
- Έχει συναφθεί κονκορδάτο μεταξύ της Αγίας Έδρας και της Πολωνίας ενώ ακόμη δεν έχουν αρχίσει διαπραγματεύσεις μεταξύ υπουργικού συμβουλίου και εκπροσώπων άλλων θρησκευμάτων.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Νομικό καθεστώς των εκκλησιών και θρησκευτικών κοινοτήτων

Σχολιασμός άρθρου 1 (3)

- Η ΝΠΔΔ δεν αναγνωρίζεται σε σχέση με τις εκκλησίες και θρησκευτικές κοινότητες, παρά μόνο σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Οι εκκλησίες και οι θρησκευτικές κοινότητες διακρίνονται από τρόπο καταχώρησης, αλλά όλα τα νομικά πρόσωπα που καταχωρούνται απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα.
- Υπάρχουν δύο ομάδες ανάλογα με την αναγνώριση:
 1. εκείνες που λειτουργούν με ειδικό νόμο που διέπει τις σχέσεις τους με το κράτος
 2. εκείνες που λειτουργούν στη βάση του γενικού νόμου του 1989 , δηλαδή με βάση το γενικό νομικό πλαίσιο. (Rynkowski 2007:465)

Κοινότητες που λειτουργούν με ειδικό νόμο

15 από τις 150 ανήκουν στην 1^η ομάδα. Όλες οι μεγάλες και παλαιότερες θρησκευτικές κοινότητες εκτός των μαρτύρων του Ιεχωβά (4^η μεγαλύτερη κοινότητα). Είναι:

1. Ανατολική εκκλησία του παλαιού εορτολογίου
2. Ισλαμική θρησκευτική κοινότητα
3. Θρησκευτική κοινότητα των караїμιτων
4. Καθολική εκκλησία
5. Πολωνική αυτοκέφαλη ορθόδοξη εκκλησία
6. Λουθηρανική εκκλησία
7. Προτεσταντική μεταρρυθμισμένη εκκλησία

Κοινότητες που λειτουργούν με ειδικό νόμο

8. Προτεσταντική εκκλησία των μεθοδιστών
9. Εκκλησία των βαπτιστών χριστιανών
10. Εκκλησία των αντβεντιστών της 7ης μέρας
11. Πολωνοκαθολική εκκλησία
12. Ένωση των ιουδαϊκών κοινοτήτων
13. Καθολική εκκλησία των μαριαβιτών
14. Παλαιοκαθολική εκκλησία των μαριαβιτών
15. Πεντηκοστιανή εκκλησία

Καταχώρηση Θρησκευμάτων

- Το κονκορδάτο αναγνωρίζει ρητά τη νομική προσωπικότητα των οργανισμών της καθολικής εκκλησίας, αν την απέκτησαν με το κανονικό δίκαιο.
- Από το 1998 και μετά είναι δυνατό για ομάδα 100 πολωνών πολιτών με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα να ζητήσουν την καταχώρηση εκκλησίας ή θρησκευτικής κοινότητας. Νωρίτερα απαιτούνταν 15 άτομα (που οδήγησε σε κατάχρηση δικαιώματος ειδικά για απαλλαγή από στρατιωτική θητεία, φορολογικά πλεονεκτήματα, και απαλλαγές από δασμούς)
- Η αίτηση για καταχώρηση πρέπει να περιέχει: κατάλογο μελών, ενημέρωση για γενικούς σκοπούς, αρχές δόγματος, λατρευτική πρακτική, έδρα, υφιστάμενους οργανισμούς και καταστατικό.
- Από το 1989 και μετά περίπου 150 έχουν καταχωρηθεί, ενώ απορρίφθηκαν 48 αιτήσεις (για μερικές επανειλημμένα λόγω τυπικών κριτηρίων).
- Τα κριτήρια είναι αντίστοιχα με α.9, § 2 της ευρωπαϊκής σύμβασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Rynkowski 2007:465-466)

Νέα θρησκευτικά κινήματα

- Το 1997 ο πρωθυπουργός συγκρότησε διυπουργική επιτροπή για τα νέα θρησκευτικά κινήματα που δημοσίευσε έκθεση για φαινόμενα που σχετίζονται με δραστηριότητες σεκτών, χωρίς να ιδρυθεί κάποιο ειδικό ίδρυμα.
- Οι Δομηνικανοί είναι πολύ ενεργοί στην Πολωνία στην καταπολέμηση σεκτών με «κέντρα σεκτών» στις μονές τους όπου συλλέγουν πληροφορίες, βοηθούν θύματα κτλ. (Rynkowski 2007:466)

Σχολιασμός

- Το κονκορδάτο αποφασίστηκε να συναφθεί από τον Πολωνό Πάπα Ιωάννη Παύλο 2ο παρά το γεγονός ότι η Αγία Έδρα είχε αποφασίσει από το 1962-1965 (2η βατικανή σύνοδος) να μη συνάπτει πλέον κονκορδάτα αλλά επιμέρους διεθνείς διμερείς συμφωνίες.
- Το 1998 είχαμε επί του χειρότερου τροποποίηση του νόμου του 1989 , σε ευθεία αντίθεση με θρησκευτική ελευθερία και δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι για θρησκευτικούς σκοπούς, καθώς αύξησε από 15 σε 100 τους απαιτούμενους πολίτες ως ιδρυτές μιας εκκλησίας ή θρησκευτικής κοινότητας.
- Ο πολιτικός και απαξιωτικός όρος σέκτες δεν υπάρχει για το δίκαιο. Υπάρχουν μόνο θρησκείες που δικαιούνται την απόλαυση των δικαιωμάτων και ψευδοθρησκείες, μόνο σε περίπτωση που τίθεται ζήτημα ιδιαίτερων προνομίων πέραν των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Επίλογος

- Τέλος της σειράς μαθημάτων του μεταπτυχιακού μαθήματος Εκκλησιαστικό Δίκαιο IV.
- Στα πλαίσια του εξετάστηκαν 8 χώρες της ΕΕ : Ιταλία , Λιθουανία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Μάλτα , Ολλανδία, Ουγγαρία, Πολωνία,
- Ως προς δύο ζητήματα:
 - πηγές συστήματος σχέσεων κράτους θρησκευμάτων
 - νομικό καθεστώς οργανισμών, κοινοτήτων, θρησκευμάτων

Βιβλιογραφία

1. Michal Rynkowski, Κράτος και Θρησκευάματα στην Πολωνία στο Gerhard Robbers (επιμέλεια) (2007), μτφρ. Κυριάκος Κυριαζόπουλος, Κράτη και Θρησκευάματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σελ. 457-478
2. [Σύνταγμα της Πολωνίας](#)
3. [Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου](#)

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

